

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L4@regeringskansliet.se
Ju2021/01955

Yttrande över promemorian Skärpta straff för knivbrott

Göta hovrätt har, utifrån de utgångspunkter som hovrätten har att beakta, följande synpunkter på promemorians förslag.

De föreslagna straffnivåerna och uttalandena om brottets art

På den kriminalpolitiska ståndpunkt som utgör utgångspunkten för förslagen – att s.k. knivbrott ska bestraffas strängare än hittills – anlägger hovrätten inga synpunkter. Emellertid är det angeläget att man vid förverkligandet av en sådan ambition fullt ut beaktar de för påföljdssystemet grundläggande principerna om proportionalitet och ekvivalens, som innebär att svårare brott ska straffas strängare än lindrigare brott och att lika svåra brott ska ges lika stränga straff. Det kan ifrågasättas om förslagen fullt ut bekänner sig till detta. Så får det anses leda till en skevhet i förhållande till straffnivåerna för bl.a. misshandel att t.ex. ett innehav av kniv i en lokal där samhällsviktig verksamhet bedrivs ska hänföras till den grova svårhetsgraden av knivbrottet och därmed – på grund av promemorians uttalande om brottets art – föranleda fängelse i minst sex månader.

Som lagförslaget får förstås ska även ett oaktsamt innehav av kniv kunna hänföras till den grova svårhetsgraden. Med tanke på de rimligen mycket speciella omständigheter som måste vara för handen för att något sådant ska kunna bli aktuellt är det angeläget att en blivande lagrådsremiss ger exempel på vad som skulle kunna utgöra sådana omständigheter och samtidigt anbefaller restriktivitet i tillämpningen.

Att promemorian pekar ut knivbrott av den grova svårhetsgraden som s.k. artbrott lämnar hovrätten okommenterat, såsom varande en i grunden kriminalpolitisk bedömning. Det kan emellertid ifrågasättas om motsvarande skäl gör sig gällande i fråga om – som det uttrycks i promemorian – ”vissa allvarigare former av brott av normalgraden”. Skulle detta senare vidhållas under lagstiftningsärendets fortsatta beredning, är det i vart fall uppenbart att det med större precision måste anges vilka fall av normalgradsbrottet som avses träffas av uttalandet.

Särskilt om förslaget att höja maximistraffet för normalgradsbrottet

Varje grad av ett i olika svårhetsgrader indelat brott är att se som en egen brottstyp. Enligt principer som utvecklats i praxis och den juridiska litteraturen gäller då att straffvärdebedömning och gradindelning på så sätt bör samspela att det – med bortseende från de fåtaliga faktorer som kan påverka straffvärdet men inte gradindelningen – döms för grovt brott om straffvärdet för en gärning når en sådan nivå att minimistraffet för grovt brott uppnås eller passeras (jfr Högsta domstolens avgörande NJA 2011 s. 89). Detta brukar ibland uttryckas så att den praktiskt tillämpliga straffskalan för ett brott av normal-

graden regelmässigt får anses sluta där minimistrafvet för den svårare graden börjar, trots att skalorna överlappar varandra. Mot denna bakgrund är det tydligt att det är en i straffmätningshänseende verkninglös åtgärd att – som föreslås – höja maximistrafvet för normalgraden av knivbrott från fängelse i sex månader till fängelse i ett år, eftersom minimistrafvet för det grova brottet samtidigt föreslås höjas till fängelse i sex månader.

Andra konsekvenser

I synnerhet tingsrätter har i stor utsträckning att pröva åtal för knivbrott. Vad som nu föreslås i fråga om straffnivåer innebär på rättegångsbalkens nuvarande ståndpunkt att åtal för knivbrott av normalgraden inte kommer att kunna prövas på handlingarna och vidare att nämndemän måste delta i rättens avgörande. Inte heller kommer notarier och beredningsjurister att fortsättningsvis kunna handlägga mål av detta slag. Mot bakgrund av vad som nu sagts finns det skäl att ifrågasätta vad promemorian uttalar om förslagets begränsade kostnadseffekter.

Detta yttrande har beslutats av hovrättsrådet Patrik Örnsved efter föredragning av tf. hovrättsassessorn Lisa Wilander.

Patrik Örnsved

Lisa Wilander

Kopia

Övriga hovrätter

Kammarrätterna

Tingsrätterna under Göta hovrätt

Justitiedepartementet, Enheten för processrätt och domstolsfrågor (DOM)

Domstolsverket

Hovrättens intranät